

СТ А Н О В И Щ Е
от проф. д-р Марин Дончев Добрев
Факултет по изобразително изкуство при
Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий”
относно
дисертация на тема

**Жените художнички в българското изкуство
през 30-те години на ХХ век**

на докторант **Милена Димитрова Балчева**
дисертация за присъждане на образователната и научна
степен „доктор” по научна специалност 05.08.04 „Изкуствознание”

Научен ръководител – проф. д-р Красимира Коева

Данни за дисертацията и автореферата:

Дисертационният труд на Милена Балчева е представен в две части: научна разработка от 215 страници текст и приложения, включващи албум от 177 страници и каталог от 337 страници, в които са поместени архивни снимки, фотодокументи и репродукции на произведения, илюстриращи изследването. Към него е представен автореферат от 39 страници.

Научноизследователският труд е композиран, както следва: - увод, четири глави, заключение, справка за използваната литература

В **Увод** авторката маркира темите за ранните проблеми около еманципацията на жените в българското общество след Освобождението, за тяхната професионална компетентност и реализация, за утвърждаването на *жената интелектуалка* и преглед на публикациите по темата във времето. Тук тя формулира обекта, предмета, целите и задачите на своето изследване.

Първата глава на дисертацията - **Мястото на жените в обществения живот на България през 30-те години на ХХ век**, е посветена на : кратък анализ на мястото и ролята на образованата жена в обществения живот на България в периода между Освобождението и 30-те години на 20 век.; на социалното ѝ положение през 30-те години; на мястото, което ѝ отделя периодичният печат и формира образа на жената творец в публичното пространство; на нейното интегриране в културните процеси. В тази част от научната разработка Милена Балчева разкрива убедително изследователските си качества, умението да анализира и извежда спецификата на историческите дадености, обществената нагласа и условностите, които съпътстват утвърждаването на българката, отстояваща мисията си на творец.

Във втора глава **Мястото на жените в художествения живот в България през 30-те години на ХХ век** докторантката проследява бавното и

придружено с преодоляването на множество стереотипи утвърждаване на жените в изкуството от края на XIX и началото на XX век. Започвайки с „първите дами“ на българското изкуство Елена Карамихайлова, Елисавета Консулова – Вазова, Ана Ходина и Ана Йосифова, то продължава с постепенното активизиране на следващите поколения до респектиращите им изяви през 30-те години. Тук, разширявайки своя анализ, Милена Балчева включва раздел, коментиращ мястото и ролята на жените в световното изкуство през този период. Особено място в изследването е отделено на темата за жените художнички и Държавната художествена академия, където на фона на богат проучвателен материал са изведени множеството проблеми около тяхното следване и изяви: - учебен процес, предпочитани специалности, конкурси, специализации, награди, изложби и т.н. В следващ раздел са разгледани проблемите около участието на жените в художествените организации в страната - членуване в дружествата „Съвременно изкуство“, „Родно изкуство“, „Независимите художници“, „Новите художници“ и т.н. Отделен раздел е посветен на избора - учителска професия или свободна практика, както и как той определя бъдещите изяви на художничките. В отделен раздел авторката задълбочено и аналитично проследява изложбената им дейност в България. Естествен завършек на тази част от изследването са страниците, посветени на успехите на българските жени художнички в чужбина.

В трета глава **Секцията на жените художнички към Дружеството на българките с висше образование /1928-1941/ - история, задачи и цели на организацията** Милена Балчева разглежда процесите около създаване на Дружеството на българките с висше образование /1928/ и най-вече тези, свързани с дейността на секцията на жените художнички: организация, състав, управление, документация, прояви. Основната част е насочена към изложбите, които организират в периода между първата / 1928г./ и последната /1941г./ Всяка от проведените изложби е анализирана многостранно – от мястото на провеждане и представени автори, през обществения прием и зрителски интерес, до оценките на гилдията и художествената критика. В тази глава, в основата на която стои значителна като обем проучвателна дейност, авторката успява да структурира и изведе същностните измерения на явлението „Секция на жените художнички“.

В четвърта глава **Характерни особености на „женското“ изкуство през 30-те години** дисертантката изследва развитието на темата за т.н. „дамски пространства“ и преодоляване на социалните стереотипи, за разширяване на тематичния и жанров обхват, на образно-пластичната изразителност. В следващите раздели Милена Балчева поставя въпроси и по достойнство намира отговори на проблемите около салонното изкуство и мястото на жени художнички в него; на все по-значимото им присъствие в приложните изкуства – текстил, керамика, илюстрация, сценография и т.н.; на художествените им изяви и отношението на критиката към тях ; на темата „съпруга на художник“.

В **Заклучение** авторката прави кратък обзор на научното изследване, търсейки обобщаващите знакови маркери в утвърждаването на жената-творец в художествения живот през 20-те и 30-те години на 20 век.

